

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний університет

Рішення Вченої ради Сумського державного університету
від 24 червня 2021р. з питання:

«Стан забезпечення якості підготовки фахівців та розвитку наукових досліджень на факультеті технічних систем та енергоефективних технологій»

Розглянувши питання про стан забезпечення якості підготовки та розвитку наукових досліджень на факультеті технічних систем та енергоефективних технологій (далі – ТеСЕТ, факультет) та заходи щодо його подальшого розвитку, Вчена рада відзначає, що в підрозділі виконується значний обсяг робіт, спрямованих на вдосконалення організації освітньої діяльності, підвищення якості підготовки фахівців, використання нових форм та методів навчання, підвищення якості методичного забезпечення, підготовку науково-педагогічних кадрів та розвиток наукових досліджень і розробок.

Вищезазначене дало змогу протягом останніх трьох років отримати такі позитивні результати:

- за результатами рейтингу факультетів та інститутів університету факультет поділяє з факультетом ЕлІТ другу позицію;
- розпочато підготовку за спеціальністю Хімія (освітнього ступеню бакалавр);
- освітньо-наукові програми (ОНП, третій рівень вищої освіти) «Галузеве машинобудування», «Матеріалознавство», «Технології захисту навколишнього середовища», «Хімічні технології та інженерія» були ліцензовані на право підготовки іноземних громадян;
- освітня програма «Обладнання хімічних виробництв і підприємств будівельних матеріалів» була включена до Європейської інженерної освітньої бази Федерації національних інженерних асоціацій FEANI;
- вперше здійснено прийом за ОП «Опалення, вентиляція, кондиціонування та штучний холод» спеціальності Енергетичне машинобудування (денна форма навчання);
- успішно пройдено акредитацію магістерських освітньо-професійних програм «Комп'ютерна механіка» і «Технології захисту навколишнього середовища»;
- за кількісними показниками факультет має:
  - другу позицію в університеті за:
    - відсотком штатних науково-педагогічних працівників, які були керівниками (консультантами) не менше п'яти дисертаційних робіт, які захищені в Україні (5,3 %);
    - відсотком штатних наукових і науково-педагогічних працівників факультету, які мають 5 і більше публікацій у виданнях, що індексуються БД Scopus та/або WoS (52 %);
  - третю позицією в СумДУ за часткою штатних наукових і науково-педагогічних працівників, які мають індекс Гірша (72 %) та за середнім значенням індексу Гірша на одного працівника;

- стабільно високими є результати виступів студентів факультету у II турі Всеукраїнської студентської олімпіади; в 2018 році – 14 призових місць (23 % від призових місць студентів СумДУ), 2019 – 16 призових місць (34 % від призових місць студентів СумДУ);
- успішною є участь студентів факультету в 2020–2021 навчальному році у II турі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт – 32 призових місця із 98 здобутих СумДУ;
- у 2020 році за підсумками державної атестації закладів вищої освіти в частині впровадження ними наукової (науково-технічної) діяльності за напрямком «Технічні науки», СумДУ увійшов у кваліфікаційну групу А (внесок факультету ТЕСЕТ – 73 %);
- з 2016 року по 2020 рік в 1,6 рази (з 8,143 млн. грн. до майже 13 млн. грн.) зросло фінансування за рахунок спеціального фонду (коштів замовників); серед кафедр університету найбільший обсяг отриманих коштів у 2020 році забезпечила кафедра прикладної гідроаеромеханіки (більше 11 млн. грн.);
- заключено дилерську угоду з ТОВ «НПО УКРХІММАШ» на продаж вібраційних грануляторів плаву аміачної селітри і карбонату та запасних частин до них;
- за результатами конкурсного відбору пропозицій щодо державного замовлення на науково-технічні (експериментальні) розробки та науково-технічну продукцію Міністерством освіти і науки України затверджена тема «Розроблення деротаційно-деторсійного коригуючого корсету для лікування сколіотичної хвороби у дітей» (виконавці: кафедра прикладного матеріалознавства і ТКМ та кафедра екстреної медичної допомоги та медицини катастроф (медичний інститут));
- науковці факультету в співпраці з колегами із факультету ЕлІТ в рамках НДІ енергоефективних технологій розробили та впровадили в експериментально-дослідну експлуатацію в корпусі «М» автоматизовану систему короткотермінового прогнозування та моніторингу споживання електроенергії KODROS СумДУ; наразі система розробляється та впроваджується в корпусах ЛА та ЛБ СумДУ;
- кількість публікацій у виданнях, які індексуються базами даних Scopus та/або WoS за останні 3 роки зросла вдвічі і у 2020 році досягла показника 110 (зокрема, 65 у виданнях, які індексуються обома базами) – це становить 1,1 публікацію на одного штатного наукового та науково-педагогічного працівника, що є другим показником в університеті;
- у 2020 році факультет організував і провів III Міжнародну науково-технічну конференцію «Конструювання, моделювання, виробництво: обмін інноваціями» і XVI Міжнародну науково-технічну конференцію «Герметичність, вібронадійність і екологічна безпека насосного і компресорного обладнання», присвячену пам'яті її засновника і беззмінного голови організаційного комітету професора Марцинковського В.А.; матеріали яких (або рекомендовані доповіді) опубліковані у виданнях, які індексуються БД Scopus та/або WoS.

Водночас, вчена рада СумДУ звертає увагу на:

- зменшення за останні 5 років на факультеті на 28% контингенту осіб, що навчаються;
- низький рівень активності по роботі з медалістами, призерами олімпіад, конкурсів МАН тощо, що, зокрема, призводить до низького середнього значення сертифікатів ЗНО при вступі на денну форму навчання за освітнім рівнем – бакалавр;
- незначну кількість вітчизняних студентів, навчання яких фінансується фізичними та юридичними особами (2% від контингенту), та іноземних громадян (3% від контингенту), у т.ч. тих, що навчаються на третьому освітньо-науковому рівні;
- низькі показники залучення бакалаврів з інших ЗВО на вступ до магістратури;
- низький рівень володіння випускниками-бакалаврами іноземною мовою, що вплинуло на результати єдиного вступного іспиту з іноземної мови і, як наслідок, призвело до невиконання на 19% бюджетного плану прийому за рівнем освіти магістр;
- недостатній рівень інтеграції ТЕСЕТ у міжнародний освітній простір, при цьому:
  - в цілому, за наявності позитивних прикладів міжнародної академічної мобільності здобувачів освіти за програмою Erasmus+KA1 з університетом Кобленц-Ландау (Німеччина), Сілезійським технологічним університетом (Польща), Технологічним університетом м.Кельце (Польща), Технічним університетом Клуж-Напока (Румунія), Політехнічним університетом м. Тімішоара (Румунія) та за Стипендіальними програмами Словацької республіки та Туреччини (технічні університети м. Ескішехір і м. Йїлдиз), загальний рівень залученості здобувачів освіти до програм академічної мобільності (подвійний диплом, включений семестр, з повним фінансуванням тощо), програм тимчасового працевлаштування за спеціальністю (стажування) за кордоном, в т.ч. за договорами типу "університет-підприємство" залишається низьким;
  - із 11 штатних наукових, науково-педагогічних працівників та докторантів - фахівців із за кордону, які приймали участь у викладацькій або науковій роботі на факультеті, 8 залучені як штатні працівники кафедрою ТМВІ;
- недостатню кількість викладачів, які мають сертифікати з мовної підготовки рівня не нижче B2 (31 особа – 34% від загальної кількості НПП; не зважаючи на те що, у порівнянні з 2019 роком у 2020 році цей показник збільшився майже вдвічі за його значенням факультет поступається майже всім структурним підрозділам СумДУ);
- незадовільний рівень роботи кафедр факультету щодо навчально-методичного забезпечення освітніх програм, а саме має місце:
  - початковий стан роботи з підготовки сценаріїв візитних карток щодо представлення інноваційності освітніх програм;
  - недостатній рівень обґрунтування цілей освітніх програм в частині врахування тенденцій розвитку ринку праці, регіонального контексту та досвіду реалізації аналогічних ОП вітчизняними та іноземними ЗВО;

- необхідність розширення форм співпраці з роботодавцями на всіх етапах навчального процесу з метою наближення знань та навичок здобувачів вищої освіти до вимог першого робочого місця;
- відсутність навчально-методичних комплексів освітніх компонентів, що викладаються на факультеті та організаційно-методичного забезпечення проходження практик (стажувань) здобувачами вищої освіти;
- недостатній рівень оприлюднення інформації щодо реалізації освітніх програм на сайтах кафедр;
- низькі показники наявності англомовних освітньо-професійних програм, при цьому запланована розробка 3-х англомовних освітньо-професійних програм, рівня освіти «магістр», а саме: «Технології машинобудування», «Обладнання хімічних виробництв та підприємств будівельних матеріалів», «Енергетичний менеджмент», проводиться з порушенням запланованих термінів;
- низький рівень активності здобувачів вищої освіти у заходах з неформальної освіти та в опитуваннях щодо якості організації освітньої діяльності при вивченні дисциплін;
- відсутність практики збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників;
- забезпечення суттєвих обсягів фінансування виконання наукових досліджень і розробок за господарськими договорами і міжнародними грантами на 87% активністю лише однієї кафедри (ПГМ), що не відповідає потенціалу всіх інших кафедр факультету;
- відсутність системної роботи у більшості кафедр факультету щодо подачі заявок на проекти держбюджетних НДР та державних і міжнародних наукових грантів, в т.ч. міжнародних індивідуальних грантів; за обсягом держбюджетної тематики факультет ТеСЕТ поступається майже всім іншим факультетам та інститутам; серед 17 структурних підрозділів СумДУ, що мають обсяг держбюджетної тематики 0,5 млн. і більше тільки одна кафедра факультету – кафедра хімічної інженерії; також не є ефективною участь молодих вчених факультету в конкурсі проектів молодих вчених;
- не відповідність науковому потенціалу вчених факультету кількість статей у журналах, що відносяться до кватилів Q1 і Q2;
- незначну залученість студентів денної форми навчання, в тому числі, переможців Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт, та аспірантів до виконання НДР з оплатою праці;
- низькі показники захистів по більшості кафедр, особливо докторантів, та плінність кадрів, що призвело до недостатньої кількості докторів наук, яка на жаль не збільшується протягом останніх трьох років (12 осіб);
- низькі показники активності більшості кафедр по інформаційній представленості факультету в рейтингових медіа як на рівні України так і поза її межами та в базах стейкхолдерів пріоритетних рейтингів;
- низькі показники активності частини кафедр в наданні додаткових платних послуг та надходжень благодійної допомоги в університет та ендавмент-фонд.

З урахуванням вищезазначеного вчена рада Сумського державного університету

ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. З метою підвищення якості освітньої та наукової діяльності керівництву факультету вжити заходи щодо посилення роботи менеджменту та колективу факультету в цілому за нижченаведеними пріоритетними напрямками, зокрема:

1.1. щодо покращення показників прийому абітурієнтів:

- активізувати роботу з бакалаврами-випускниками інших ЗВО в напрямку агітації щодо вступу їх в магістратуру факультету (показник 2020 р. – 1 особа);
- активізувати роботу з талановитими абітурієнтами (медалістами, призерами олімпіад, конкурсів МАН тощо) в напрямку агітації щодо вступу їх на спеціальності факультету (показник 2020 р. – 1 особа).

1.2. щодо підготовки науково-педагогічних кадрів через аспірантуру та докторантуру:

- посилити системну роботу із залученням до вступу в аспірантуру учасників конкурсу студентських наукових робіт та олімпіад (показник 2020 р. – 9 осіб із 33 переможців олімпіад (конкурсів), що становить 27% від кількості зарахованих аспірантів);
- забезпечити підвищення рівня довгострокової наукової академічної мобільності (в тому числі дистанційної) не менше 50% здобувачів наукового ступеня доктора філософії упродовж всього періоду навчання;
термін виконання: IV квартал 2023 р.
- збільшити кількісні показники залучення іноземних вчених до подвійного керівництва здобувачами освітнього ступеня доктора філософії (показник 2020 р. – 7 аспірантів);
- суттєво збільшити щорічну кількість захистів докторантів та штатних співробітників університету (показник 2020 р. – 2 особи).

1.3. щодо підвищення якості реалізації освітніх програм:

- провести аналіз тенденцій розвитку спеціальностей, галузевого та регіонального аспектів, а також бенчмаркінг освітніх програм факультету та забезпечити оприлюднення аналітичних звітів на сайтах випускових кафедр;
термін виконання: вересень 2021 р.
- активізувати роботу з оприлюднення необхідної інформації про освітні програми, компоненти освітніх програм та їх реалізацію на сайтах кафедр факультету з урахуванням потреб внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів, відповідно до вимог законодавства України, критеріїв оцінювання якості освітніх програм, принципів ESG 2015;
- активізувати роботу щодо інформування здобувачів вищої освіти про можливості отримання неформальної освіти на дистанційних освітніх платформах та порядок часткового чи повного визнання таких результатів навчання в межах вивчення освітніх компонентів відповідно до Положення

про перезарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти Сумського державного університету, отриманих у неформальній освіті;

- забезпечити наявність навчально-методичних комплексів усіх освітніх компонентів, що викладаються на факультеті, відповідно до структурних елементів визначених Положенням про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті, методичних рекомендацій щодо складання кваліфікаційного іспиту та/або написання кваліфікаційної роботи, а також методичного забезпечення проходження практик;

термін виконання: до 01.09.2021 р.

- спільно з центром забезпечення якості вищої освіти забезпечити проведення інформаційних заходів для здобувачів вищої освіти щодо важливості їх участі, як ключових стейкхолдерів, у процесах внутрішнього забезпечення якості вищої освіти (показник 2020 р. складає менше 50%);

термін виконання: вересень 2021 р.

1.4. щодо практико-орієнтованої спрямованості освітньої діяльності:

- активізувати роботу щодо залучення до навчального процесу на постійній основі професіоналів-практиків, експертів та представників роботодавців, зокрема за спеціальностями «Екологія», «Хімія», «Матеріалознавство», «Галузеве машинобудування», «Метрологія та інформаційно-вимірвальна техніка», «Технології захисту навколишнього середовища»;
- забезпечити систематичне формування повномасштабних баз даних випускників освітніх програм факультету, здійснення постійного моніторингу їх кар'єрних шляхів, в тому числі через створення на випускових кафедрах факультету асоціацій випускників, зокрема за участю іноземних громадян та інших випускників, які працюють за кордоном.

1.5. щодо рівня інтернаціоналізації освітніх програм:

- розробити та реалізувати заходи щодо залучення до викладання освітніх компонентів в рамках освітніх програм факультету у якості штатних працівників представників зарубіжних закладів вищої освіти і наукових установ, в т.ч. з іноземним громадянством (показник 2020 р. – 0);

термін виконання: вересень 2022 р.

- запровадити нижченаведені англomовні освітньо-професійні програми, рівня освіти «магістр»: «Технології машинобудування», «Обладнання хімічних виробництв та підприємств будівельних матеріалів», «Енергетичний менеджмент», а також забезпечити зростання частки дисциплін, що викладаються англійською мовою (показник 2020 р. – 6 дисциплін);

термін виконання: до 1 вересня 2022 р.

- спільно з управлінням міжнародного співробітництва з метою популяризації участі у міжнародних грантових та стипендіальних програмах посилити інформування студентів про програми академічної мобільності, забезпечити оприлюднення та актуалізацію на офіційному сайті факультету відповідної інформації, провести зустрічі із студентами, які брали участь в таких програмах;

термін виконання: до 1 листопада 2021 р.

- активізувати роботу щодо реалізації програм дистанційної міжнародної академічної мобільності здобувачів вищої освіти та викладачів в умовах карантину з оприлюдненням умов на офіційній сторінці факультету TeCET та сторінках в соціальних мережах, месенджерах Facebook, Telegram, Instagram.

1.6. щодо організації науково-дослідної діяльності:

- підвищити якість заявок, що подаються на конкурс наукових проєктів держбюджетних НДР та національного фонду досліджень; поставити за мету подати у 2021р. щонайменше три запити на конкурс держбюджетних НДР;
термін виконання: другий-третій квартал 2021р.
- сформувати міжкафедральні команди молодих вчених за науковими напрямками факультету для участі в конкурсі проєктів молодих вчених;
термін виконання: до 01.10.2021 р.
- на кожній кафедрі забезпечувати щорічно показник обсягу фінансування не менше 20 тис. грн. на одного наукового і науково-педагогічного працівника;
- спільно з управлінням міжнародного співробітництва провести цикл відповідних семінарів з метою підвищення якості грантової діяльності за державними та міжнародними програмами;
термін виконання: грудень 2021.
- щорічно збільшувати кількість:
  - статей, які публікуються у журналах, що відносяться до квантилів Q1–Q2 (показник 2020 р. – 23);
  - статей у журналах, які одночасно індексуються БД Scopus та WoS (показник 2020 р. – 65);
  - публікацій результатів спільних досліджень з іноземними вченими (показник 2020 р. – 78);
  - штатних наукових і науково-педагогічних працівників, які мають 5 і більше публікацій у періодичних виданнях (показник 2020 р. – 45 осіб);
  - охоронних документів на об'єкти права інтелектуальної власності, зокрема патентів на винаходи (показник 2020 р. – 15 документів, з них один патент на винахід);
- впроваджувати систему моніторингу дотримання академічної доброчесності при підготовці наукових публікацій, запитів на держбюджетні НДР, міжнародних та державних наукових грантів.

1.7. щодо забезпечення інформаційної прозорості та публічності в частині:

- інформаційної активності у всеукраїнських та зарубіжних високорейтингових засобах масової інформації з метою підвищення впізнаваності факультету та його спеціальностей (показник 2020 р. – 4 публікації);
- представленості факультету в базах стейкхолдерів пріоритетних рейтингів (показник 2020 р. – 14 осіб).

1.8. щодо активізації роботи кафедр та навчально-наукових центрів в наданні додаткових платних послуг та надходжень благодійної допомоги в університет та ендавмент-фонд (показник 2020 р. – 267,5 тис. грн.).

2. Затвердити нижченаведені головні напрями досліджень і розробок наукових шкіл:

- «Вібронадійність і герметичність роторних машин» (засновник – проф. Марцинковський В.А., керівник – доц. Загорулько А.В.):
  - гідродинамічні процеси в нових конструкціях торцевих механічних і шпариних ущільнень та опор турбомашин;
  - наукові засади вібродіагностування і прогнозування технічного стану відцентрових машин;
  - ідентифікація параметрів математичних моделей динамічних систем.
- «Обладнання для грануляційних і масообмінних процесів» (засновник – проф. Холін Б.Г., керівник – проф. Склабінський В.І.):
  - фізичне та математичне моделювання процесів та обладнання хімічної технології;
  - розроблення гідродинамічної теорії руху рідини в перфорованих оболонках;
  - нові конструкції вібраційних грануляторів (приллерів) плаву азотних добрив.
- «Оптимізація процесів механічної обробки лезовим інструментом» (керівник – проф. Залога В.О.):
  - розроблення нових комплексних підходів у теорії різання;
  - оптимізація умов роботи лезового інструмента та підвищення його ресурсу;
  - теоретико-експериментальне моделювання нестационарних видів обробки різанням.
- «Гідродинамічні насосні установки і приводи» (засновник – доц. Малюшенко В.В., керівник – проф. Ковальов І.О.):
  - вільновихрові насоси нового типу для перекачування багатофазних середовищ;
  - нові конструкції занурювальних турбонасосних агрегатів, теплогенеруючих агрегатів і агрегатів-гідромлинів;
  - дослідження кавітаційних характеристик та захист від корозії;
  - розроблення циркуляційних, живильних і конденсатних насосів блоків атомних електростанцій.
- «Технології захисту навколишнього середовища» (керівник – проф. Пляцук Л.Д.):
  - технології захисту навколишнього середовища міст і промислових зон від шкідливих викидів;
  - прогнозування техногенного навантаження в умовах зміни виробничої інфраструктури міст;
  - розроблення маловідходних ресурсозберігаючих технологій, моделювання і оцінювання екологічних ризиків, обумовлених забрудненням навколишнього середовища;
  - біотехнології рециклінгу техногенних відходів і захисту довкілля та біоіндикаційні дослідження стану урбоекосистем.

Схвалено вченою радою СумДУ (протокол №16 від 24 червня 2021 р.)

Голова вченої ради

Анатолій ВАСИЛЬЄВ

Секретар

Анатолій РУБАН